

ACC. N:R **M. 10259:1-9.**

Landskap: *Småland*
Härad: *Sunnerbo*
Socken: *Göteryd*
Uppteckningsår: *1947*

Upptecknat av: *Janne Augustsson*
Adress: *N:s Göteryd*
Berättat av: *upptecknaren*
Född år *1890* i *Göteryd*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
1

Innehåll: Prestaver sid. 1-9.

Luf 60.

Prestaver

I Göteryd förekommer bruket av prestaver vid begravningar. Med ordet prestaver menar man i allmänhet de flötbehängda stängerna men man kan även nämna personerna med ordet prestaver. Ett bära prestaverna sådes på 3 olika sätt. 1. Di va prestaver, 2. di prestaverade, 3. di buro sorjastavana. Prestaverna hava i Göteryd av det mesta folket kallats sorjastavana men numera säger man mest prestaverna och prestavera.

Prestaver hava funnits i Göteryd sedan 1904. Om prestaver funnos vid kyrkherde Nils Lällergrens begravning 1899 eller vid kyrkherde ~~Edleräkt~~ Lindells begravning 1903 kan jag ej säga när jag ej var vid kyrkan då. I så fall voro de lånade från annat håll.

På senvintern 1904 begravdes hemmansägaren Andreas Petter Svensson i Wäraberga född 1834. I socknen hade då ej funnits någon likvagn och då lånade de anhöriga Loshults likvagn att köra liket men jag tror ej att det fanns några prestaver vid begravningen. Den solidnes änka Maria Svensson i Wäraberga skänkte då en likvagn till kyrkan och säkerligen också prestaverna ty både de och vagnen ankommo till Göteryd och togas i bruk ett halvår senare. Det är nästan säkert att prestaverna användes ett par gånger 1905 och 1906 men jag kan ej erinra mig vem som begravdes då.

På våren 1907 dog hemmansägaresonen Axel Bernhard Svensson Skateboda född den 13/12 1882 och enda barnet till Sven Johan Göransson och hans maka. Dödsjukdomen var sviter

efter de strapatser han genomgått under sin exercis vid kustartilleriet i Karlskrona under unionskrisen 1905. Vid denna gripande begravning användes prestaverna och sedan började de användas vid begravningar en och annan gång, men mest när det var förtröende^{små} socker och som begravdes.

Stängerna äro omkring 4 alnar långa och så grova att man ledigt kan knipa samman handen om dem och de äro svart målade. Överst är en kula av metall och vid denna är det svarta floe bundet som hänger ner ett stycke ut efter stängen. I den nedre ändan är en spetsig metalldubb varför det går att sticka ner prestaven i marken.

Prestaverna liksom likvagnen tillhöra kyrkan och hava alltid haft samma utseende som nu.

Numera förekomma prestaver vid omkring 3/4 delar av de begravningar som äga rum i Göteryd. Någon bestämmelse har aldrig funnits om huru och när de skolat användas utan det beror helt på de sörjandes önskan och de allra flesta vilja nu hava prestaverna med.

När det är begravning från en by bruka de 2. närmaste grannarna som ej äro släkt med den döde att prestavera. Släktingar prestavera ej. När någon dött som varit ledamot i kyrkliga institutioner bruka de i tjänst varande kyrkovärdarna att prestavera och dessutom brukas olika seder vid begravningarna.

På detta århundradet hava ej byarnas knektar haft något särskilt uppdrag vid begravningar utan varit gäster som det andra folket. Många gånger har det dock varit soldater som "hålats liksom gästan".

När Göteryds förra kyrkoherde prosten Lameck
Nikolaus Rydeman avlidit 95 år gammal och be-
gravdes i Göteryd i Mar: 1944 korus prestaver-
na av kyrkoherde Edwin Gjöborg i Markaryd
som representant för kontraktets prästerskap
och kommunalordföranden J. W. Johanson Kols-
hult som representant för församlingen.

Båda de prestaverande gå före kistan i
begravningsstådet. Under färden till kyrkan
åka de sörjande närmast likvagnen. Direkta
släktingar och sedan grannar och bekanta
sitt, och denna ordning har följts både
när folket gick till fots och när de körde
med hästskjuts och nu när de åker i bilar.

De gånger då det är en särskild bil eller
skjuts med kransar går ^{denna} detta närmast
efter likvagnen.

Några gånger har det förekommit att

de som skolat prestavera äkt hästskjuts
med prestaverna före likvagnen under fär-
den till kyrkan och någon gång hava de
äkt bil då de följt följt ner fönstren vid
båda sidorna och haft den florbeklädda delen
av prestaverna utanför för att den skulle
kunna synas. Förr skedd alla jordfästningar
ute på kyrkogården men sedan i många år
skedd de i kyrkan om vintern och ute
om sommaren. Nunnorna jordfästas så gitt
som alla i kyrkan.

När begravningsståget anlät till Göteryd
taga de prestaverande sina stolar och ställa
sig ett stycke framåt på den gångväg som
leder till kyrkogårdarna där de vänta
tills kistan har börjat bäras då de sätta
sig i rörelse mot kyrkan varvid de bära
prestaverna omkring en $\frac{1}{2}$ mil från marken.

med den nedre ändan. Folket följer efter kistan och ordnar sig i procession liksom under kyrkfärden med sörjande och släktingar främst och grannar och vänner sist. Vid kyrklärrarna möter prästen där man vänder om och går före sorgetaget fram till altarringen. De prestaverande ställa sig vid var sin sida ere bit frammanför kistan med prestaverna stående ^{mot} ~~från~~ golvet.

När kransarna lagts ner går folket in i bänkarna under beg jordfästningen.

Före stodo alltid de prestaverande med hattarna i handen men i senare tid är det ofta att de ej taga av hattarna förrän Fader vår skall läsas. Skall kistan stå inne i kyrkan under gudstjänsten gå de prestaverande och lägga sina prestaver i kors över mitten av kistan och gå sedan in i kyrkbänkarna

När den döde bäres ut till graven gå
prestaverna före och stanna rätt nära
gravens och ^{liksom} i kyrkan vända mot
den döde. De stå då vid den ändan av
gravens där den döde har huvudet och låta
prestaverna stöta mot marken. När alla
kravor nedlagts och tal och sång är av-
slutad så att folket skall gå därifrån
sätta de prestaverna i marken eller i en
grushög. I Götoryd har det aldrig varit
sed att prestaverna sänkts över gravens.

Det har varit 4 gånger under de 2.
sista åren som det varit begravningar
i byarna Ljunggårdsköpa och Håstberga
som äro belägna 1 eller 1½ kilometer
från kyrkan och alla 4 gångerna hava
de prestaverande burit prestaverna fram
för likvagnen hela vägen från sorgehuset

Till Götteryd och hela begravningståget
har gått vägen till fots. Vid de båda
begravningarna i Hästberga hava även
bärarna av kistan gått vid båda sidor av
likvagnen vid sina platser som bära under
vägen från Hästberga till Götteryd.

I fjor vårs då 11-årig skolgossen
Göran Karlsson i Hästberga, som blivit ihjäl-
körd av en bil, begravdes burd ynglingar
prestaverna och de små bärarna gingo
vid sidorna av likvagnen.

ett något gravkors burits i begrav-
ningståget har jag aldrig hört och det
har säkerligen inte förekommit åtmin-
stone på de sista 100 åren ty då
ty då skulle det hörts omtalas.

Prestaver hava ej förekommit
vid andra tillfällen än begravningar